

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Kurca (HUKM20031) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partner

RESPECT Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Müller Zoltán

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Fülöp Gyula

Közreműködő szakértők

Horváth Dénes

Mizsei Edvárd

Dr. Gulyás Gergely

Dr. Estók Péter

Sallai Zoltán

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	7
1. A terület azonosító adatai.....	8
1.1. Név.....	8
1.2. Azonosító kód.....	8
1.3. Kiterjedés.....	8
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	8
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	8
1.4.2. Jelölő fajok.....	8
1.5. Érintett települések.....	8
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	9
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	9
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	9
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	9
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	10
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	10
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	10
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	10
1.7.7. Egyéb tervek.....	10
2. Veszélyeztető tényezők.....	12
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	13
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	13
3.2. Kezelési javaslatok.....	13
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	13
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	21
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	22
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	22
3.2.5. Mellékletek.....	22
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	29
3.3.1. Agrártámogatások.....	29
3.3.2. Pályázatok.....	31
3.3.3. Egyéb.....	31
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	32
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	32
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	33
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	34
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	38
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	39
1.1. Környezeti adottságok.....	39
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	39
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	39
1.1.3. Talajtani adottságok.....	39
1.2. Természeti adottságok.....	39
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	41
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	41
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	41
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	47
1.3. Területhasználat.....	47
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	47
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	47
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	47

2. Felhasznált irodalom.....	51
3. Térképek.....	52

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Kurca kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjKTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUKM20031
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	198 ha
--------------------------------	--------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

A Natura adatlap nem tartalmaz jelölő státuszú élőhelyet.

1.4.2. Jelölő fajok

- vágó csík (*Cobitis taenia*)
- réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- balin (*Aspius aspius*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- közönséges vidra (*Lutra lutra*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Megye	Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Csongrád	Mindszent	26,0983	0,4400
Csongrád	Szegvár	54,0566	0,6273
Csongrád	Szentes	118,4348	0,3353

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett (átfedő) Natura 2000 terület: a KJKT területén nem található.

Országos jelentőségű védett természeti terület (egyedi jogszabályban létesített: TT, TK, NP): a tervezési területen nem található.

A területen "Ex lege védett láp", vagy „Ex lege szikes” nem található.

Natura 2000 terület	Ex lege szikes		Ex lege láp		Nemzeti Park (magterület)		Természetvédelmi Terület		Tájvédelmi Körzet		Összterület ha
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Kurca (HUKM20031)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	198,2063

Nemzetközi jelentőségű területek (pl. Ramsari-terület): a tervezési terület nincs átfedésben nemzetközi természetvédelmi vonatkozású kijelöléssel.

A terület nem tartozik Magas Természeti Értékű Területek hálózatába (2009., MTÉT régebbi néven ÉTT).

Országos Ökológiai Hálózat övezetei által érintett területrészek (forrás: Országos Területrendezési Terv): magterület: 0 %; ökológiai folyosó: 100 %; puffer övezet: 0 %.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Mivel a Kurca kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület védett természeti területet nem érint, a tervezési területre kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. Törvény
- Csongrád megye területrendezési terve (10/2012. (III. 19.) önkormányzati rendelettel módosított 21/2005. (XII. 1.) önkormányzati rendelete)

Az érvényben lévő településrendezési eszközök az Országos Rendezési Tervkataszter alapján az érintett településeken az alábbiak (HÉSZ: Helyi Építési Szabályzat):

Településrendezési terv címe	Önkormányzati rendelet/határozat éve, száma	Vonatkozás	Hatálybalépés
Mindszent, helyi jelentőségű védett természeti területek és természeti emlékek védetté nyilvánítása	32/2011. (XI.29.) önkormányzati rendelet	teljes település	2011.11.29.
Mindszent, szabályozási terv és HÉSZ	9/2004. (V.14.) önkormányzati rendelet	teljes település	2004.05.14.

Mindszent, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás	7/2009. (III.17.) önkormányzati rendelet	teljes település	2009.03.17.
Mindszent, településszerkezeti terv	100/2009. (III.16.) önkormányzati határozat	teljes település	2009.03.16.
Szegvár, HÉSZ	5/2012 (IV.12.) önkormányzati rendelet	teljes település	2012.04.12.
Szegvár, HÉSZ - egységes szerkezetben 2012	13/2010. (XI. 15.) önkormányzati rendelet	teljes település	2012.04.12.
Szegvár , szabályozási terv és HÉSZ	13/2010 (XI.15.) önkormányzati rendelet	teljes település	2010.11.15.
Szegvár, településszerkezeti terv	172/2010. (XI. 15.) önkormányzati határozat	településrész	
Szentes Város Helyi építési szabályzatának és Szabályozási tervének módosítása	13/2014. (VII.15.) önkormányzati rendelet	teljes település	2014.07.15.
Szentes Város Helyi építési szabályzata és Szabályozási terve	5/2009. (III.09.) Kt rendelet	teljes település	2009.03.09.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- A Natura 2000 területen nem található üzemtervezett erdő.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A területet érintő körzeti vadgazdálkodási tervek a területileg illetékes megyei kormányhivataloknál lelhetők fel. Melyek a jogszabályoknak megfelelően egységesen a 2007 – 2017-es időszakra vonatkoznak. A tervek az alábbi vadásztársasági területi kódszámokkal kerültek benyújtásra.

06-802210-1-4-1	Mentett - Réti Vadásztársaság
06-802710-1-4-1	Szentesi Új Barázda Vadásztársaság - Szentes
06-802810-1-4-1	Szegvári Vadásztársaság - Szegvár
06-802910-1-4-1	Mindszenti Vadásztársaság - Mindszent

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

15.4/853-6/2011. azonosítószámú halgazdálkodási terv	Szentesi Horgász Egyesület
1003052149 FVM reg. azonosítószámú halgazdálkodási terv	Szegvári Horgász Egyesület
001183, 6051/2001. FVM azonosítószámú halgazdálkodási terv	Mindszenti Horgász Egyesület

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A terület a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv Tisza részvízyűjtőjéhez, annak a 2-19 Kurca tervezési alegységhez tartozik.

1.7.7. Egyéb tervek

Fajvédelmi terv: A területre vonatkozóan, az itt előforduló védett, illetve Natura 2000 fajok tekintetében jelenleg nincs aktuális fajvédelmi terv érvényben.

A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok:

- A TANÁCS 92/43/EGK IRÁNYELVE (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint

- a vadon élő állatok és növények védelméről (Élőhelyvédelmi Irányelv”);
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet;
 - Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet;
 - A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény;
 - A védett és a fokozottan védett növény és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KoM rendelet;
 - Fokozottan védett növény, illetve állatfajok élőhelyén és élőhelye körüli korlátozás elrendelésének részletes szabályairól szóló 12/2005. (VI. 17.) KvVM rendelet;
 - Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény;
 - A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelete az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról;
 - A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény;
 - A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet;
 - A Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet;
 - Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet;
 - A nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatásáról szóló 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet;
 - Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet;
 - 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőkörnyezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről;
 - 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról;
 - 220/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól és módosításai ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról;
 - 379/2007. (XII. 23.) Kormányrendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról;
 - 21/2006. (I. 31.) Kormányrendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H01	felszíni vizek szennyezése	H	50	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): A tisztított szennyvizek hatására a nagytestű kagylók állományai visszaszorulhatnak, ami magával vonja a szivárványos ökle populációjának a csökkenését is.
				Balin (<i>Aspius aspius</i>): a szennyezett víz veszélyezteteti az állományt
H06.03	élővizek hőmérsékletének növelése	M	5	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>), vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A termálvíz vezetés a jelzett fajok állományait
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	50	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>), vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A szennyezett szakaszokon nagyobb arányban jelennek meg az ezüstkárász, razbóra, fekete törpeharcsa és a naphal egyedei, melyek jelenléte negatívan befolyásolhatja az őshonos faunaelemek, így a közösségi jelentőségű fajok állományait is.
J02.02.01	üledékkotrás, kitermelés	H	50	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): a szivárványos ökle populációira az élő- és szaporodóhelyein végzett kotrások, mellyel a nagytestű kagylók egyrészét is eltávolítják, negatív hatásúak
				Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>): Ugyancsak negatív hatást gyakorolhat a vágócsík (<i>Cobitis taenia</i>) állományára a kotrás,
				Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): A lágyüledékkel több esetben tapasztaltuk réticcsíkok (<i>Misgurnus fossilis</i>) kiemelését, így az üledékeltávolítás releváns veszélyeztető tényező a faj esetében
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	H	50	Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): Elsősorban a fennmaradt mocsári faunaelemeket (<i>Misgurnus fossilis</i>) veszélyezteteti a vízi és parti vegetáció eltávolítása. Részben a búvóhelyek megszűnése, részben az árnyékolás megszűnése jelent veszélyt rájuk.
				Közönséges vidra (<i>Lutra lutra</i>): Parti zonáció megváltoztatása, komplexitásának csökkentése
K03.04	Ragadozás (predáció)	L	5	Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>): a mocsári teknős állományok további veszélyeztető tényezője a vidra által okozott predáció a juvenilis és kifejlett egyedek esetében, továbbá jelentős lehet a róka általi fészekpredáció.
G05.11	közúti ütközésből eredő sérülés vagy pusztulás	L	1	Közönséges vidra (<i>Lutra lutra</i>): A környező közutakon az elütés kockázata reális veszélyt jelent, főleg a revírkereső fiatal egyedek számára
J02.06.01	felszíni vízkivétel mezőgazdasági célra	M	15	Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>), közönséges vidra (<i>Lutra lutra</i>): Az esetleges vízkivételek a fokozódó aszályos időszakokkal együtt negatívan befolyásolhatják az élőhely minőségét.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Kurca kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő fajok (vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), balin (*Aspius aspius*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), közönséges vidra (*Lutra lutra*)) állományainak hosszú távú megőrzésére alkalmas állapot kialakítása, elsősorban a vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését az ökológiai vízigény biztosítása, a jó kémiai és biológiai állapot elérése, a vízparti természetközeli zonáció fenntartása szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

- A vízfolyás mentén megmaradt gyepsávok fenntartása.
- A vízfolyás parti sávjában található vízínövényzet és az őshonos fajok kímélete.
- Megfelelő vízkormányzással az ökológiai igényeket figyelembe vevő vízhozam biztosítása.
- A felszíni vízhasználatok (vízkivételek, vízátervezések) az ökológiai szempontból szükséges mederben hagyandó vízhozam figyelembevételével történő megvalósítása.
- A szennyvíztisztítás megoldása a vízfolyás környezetében, az illegális szennyvízbevezetések megakadályozása.
- A karbantartási munkálatok során az ökológiai szempontokkal összehangolt technológiák

- alkalmazása.
- Szántóföldi művelés alól mentes puffervalsok kijelölése a negatív hatások, így a
- vegyszerbemosódás mérséklése érdekében.
- Partmenti növényzóna helyreállítás, kialakítása a termőhelyi viszonyoknak megfelelő
- őshonos növényfajokkal.
- A jó halászati és horgászati gyakorlat bevezetése.

3.2.1.1. Kezelési egységek

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat a kezelési egységekre vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

A Kurca Natura 2000 területen az előforduló élőhely, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 5 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Kurca víztere, továbbá az azt kísérő nádasok és bolygatott származékaik. A kezelési egység a Natura terület gerincét adja, jelentős a kiterjedése, 160,5 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: folyóvizek (U8), állóvizek (U9), álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- Natura 2000 élőhelyek: természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel (3150)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Terhelések csökkentése: Jelentős, megoldandó feladat a mezőgazdasági (ide tartoznak például a Kurca-part mentén elhelyezkedő állattartó telepek), az ipari és kommunális szennyezések és terhelések minimalizálása. A vízszennyezés és az élővizek hőterhelése (termásvíz bevezetés) kedvezőtlenül befolyásolhatja számos jelölő halfaj, valamint közvetetten (halfogyasztáson keresztül) a közönséges vidra (*Lutra lutra*) Natura 2000 területen belüli állományának alakulását. Ezért az ilyen jellegű terhelések csökkentése számos, a Natura 2000 terület kijelölésének alapját képező faj fennmaradása szempontjából is kívánatos lenne.

Vízkiút: A Kurca medrétől alapvetően öntözési célú vízkiút történik. Az engedélyezett vízkiúti volumen kihasználása nagyrészt nyári kisvizes időszakokra esik. Emiatt abban az esetben ha az engedéllyel rendelkező vízkiútelek mindegyike kihasználja a teljes engedélyezett volumenét, az ökológiai vízigény biztosítása érdekében szükséges lehet a vízkiútelek korlátozása. Ennek érdekében szükséges a mederben hagyandó minimális vízmennyiség (elsősorban vízszint), az ökológiai vízigény meghatározása. A rendelkezésre álló vízkiút és az ökológiai vízigény különbségét meghaladó mértékű vízkiút nem javasolt a vízi és vízhez kötődő jelölő fajok (réti

csík (*Misgurnus fossilis*), vágócsík (*Cobitis taenia*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) és vidra (*Lutra lutra*) számára megfelelő környezeti feltételek biztosítása, élőhelyének és táplálékbázisának megőrzése érdekében.

Kotrás, üledékkitermelés kivitelezésével kapcsolatos javaslat: A kisvízi meder jelenlegi állapotában (KE-1 kezelési egység) jellemző az üledékfelhalmozódás. A fenntartási munkáknak része a kotrás, és az üledékfelhalmozódás előrehaladtával várható a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében a további üledékkitermelésre vonatkozó igény.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése szempontjából élővilág-védelmi szempontból javasolható időpont a július 01.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen un. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényében helyenként cserjés-fás szegélyvegetáció található. Javasoljuk, hogy a partkezelés keretében azokon a partszakaszokon ahol a jelenlegi fás-cserjés szegélyvegetációban nincs idős fa, ott egy-egy őshonos fűzfa vagy nyárfa kiválasztásával és meghagyásával, ill. közvetlen környezetében (2-3 m) a fás-bokros vegetáció ritkításával 50-60 méterenként egy-egy idős őshonos fa felnövést tegyék lehetővé a meder szegélyében, melyek gyökérzete bele lóg a középvízi mederbe. Ezt a kezelést azon part mentén javasoljuk, ahol nem akadályozza a vízügyi kezelő fenntartási munkáját, tehát a fentiekben javasolt ökológiai oldalon. A kisvízi meder szegélyében az őshonos fa és cserjefajokból álló sávok, fa és bokorsorok, ligetek kíméletét javasoljuk, elsősorban azokon a helyeken, ahol ez nem akadályozza a fenntartási jellegű munkálatokat. A kezelés keretében javasoljuk a mederszegélyből a nem őshonos, inváziós fásszárúak (pl.: gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), amerikai köris (*Fraxinus pennsylvanica*) eltávolítását, ill. az őshonos fajok, elsősorban fűzfajok meghagyásával bokorfűzes mederszegély kialakítását. Erre a fent javasolt fenntartási oldallal szemközti, un. ökológiai oldalon volna lehetőség.

Haltelepítés: A Kurca teljes hosszában horgászati hasznosítás alatt áll. Javasoljuk a halgazdálkodási törvény előírásaival összhangban az idegenhonos halfajok telepítésének teljes mellőzését, ill. az idegenhonos halfajok meglévő, ill. spontán terjedő állományainak lehetőség szerinti visszaszorítását.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

(a) Kötelező előírások és korlátozások

Az idegenhonos halfajok telepítésével kapcsolatosan az 1996 évi LIII. törvény a természet védelméről 14. § rendelkezései az irányadók.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.

- (V01)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás. (V06)
- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos. (V19)
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell. (V42)
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni. (V44)
- A nádaratás csak fagyott talajon végezhető. (V56)
- A betakarítás során a nád rizómájának megsértését kerülni kell. (V57)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A víztest jó ökológiai állapotának fenntartásához szükséges megfelelő áramló jellegű, folyamatos vízpótlás biztosítása. Vizsgálni szükséges az egykor gravitációsan működő Veker-Kórógy vízrendszer felújításának, a Hármas-Körösből a Dögös-Kákafoki csatornán, majd a Feketeréti csatornán és a Vekeren keresztül történő gravitációs Kurca-vízpótlás kialakításának lehetőségét. Ennek a nagyszabású megoldásnak a megtervezését és kivitelezését a Vízkeret Irányelvhez és a Natura 2000 hálózat működtetéséhez kapcsolódó uniós pályázati rendszerek finanszírozhatják. A jelenlegi vízelvezetési, vízkormányzási gyakorlat módosítása, ill. az ehhez szükséges koncepcionális és részletes tervezési folyamat csak a vízügyi kezelő Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatósággal végzett egyeztetés után, a célok és a feladatok kölcsönös összehangolása alapján lehetséges.

Az érdekelt települési önkormányzatok részéről, a Kurca parti régiójának egy meghatározott szélességű sávjában szükséges lenne egy védőzóna létrehozása rendeleti szabályozással. A védőzónához egy olyan, a hasznosításokra vonatkozó előírási-szabályozási rendszert lehetne kidolgozni, mely a természetes élőhelyek, a vízbázis védelmén alapulna.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A Kurca optimális ökológiai állapotának eléréséhez elengedhetetlen feladat a mezőgazdasági és ipari eredetű szennyezések (mind kémiai, mind pedig a hőterhelés) minimalizálása, a kijelölés alapját képező számos jelölő halfaj (szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), balin (*Aspius aspius*)), valamint a közönséges vidra (*Lutra lutra*) állományának hosszú távú védelme érdekében.

A javasolt parti védőzóna és szabályozási rendszer abban mutathatna túl a jelenlegi vízügyi hatósági szabályozásnál, hogy elsődleges célja, - a természet- és környezetbarát hasznosítások, rehabilitációs megoldások pozitív diszkriminációján keresztül- hozzájárulna a parti sáv és a víztér optimális ökológiai állapotának eléréséhez.

Mivel a térség gazdálkodási szerkezetéből adódó vízigény alapvetően öntözési célú vízigény, mely esetében a kitermelés általában egybe esik a vízfolyások kisvízes időszakával, ezért előfordulhat, hogy a potenciális vízkivétellel terhelt érintett meder-szakasz aktuális vízhozama vagy vízszintje nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a vízhőmérséklet túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, ill. a mezőgazdasági területek felől a talajvízen keresztül érkező diffúz terhelés mértékének aktuális fajlagos (vízhozamra vetített)

növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti a jelölő, ill. javasolt jelölő fajok (pl.: szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), balin (*Aspius aspius*), vágócsík (*Cobitis taenia*)) környezeti optimumtartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet.

Az üledékeltávolítási munkák korlátozását azért javasoljuk, mivel indokolt a közösségi jelentőségű a jelölő fajok védelme érdekében a hínárnövényzet és emerz mocsári növényzet állandó fenntartása, legalább az egyik parton.

A fenntartási munkák közé sorolható kotrás során a mederben található üledék kitermelésével együtt a mederből eltávolításra kerül az üledékben gyökerező mocsárinövényzet és hínárnövényzet túlnyomó része, ill. a nem gyökerező hínárnövényzet jelentős része is. Az üledékkel és a növényzettel párhuzamosan fizikailag sérül, ill. eltávolításra kerül a mederből a bentikus életformatípusú, ill. a metafitikus életformatípusú fajok állományainak nagy része. Egy teljes keresztmetszélyt érintő mederkotrás követően a meder még legalább 2-3 évig nem lesz alkalmas élőhely a különböző növényállományokhoz kötődő fajok állományai számára. A növényzet és az üledék eltávolításával jelentősen sérülnek például a hínaras és emerz mocsárinövény állományok, ill. a növényzethez, ill. az üledék felső rétegéhez legalább valamelyik élettevékenységében kötődő jelölő fajok, mint például a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*) vagy mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományai, valamint a pl. a szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) szaporodásának feltételét jelentő kagylók állományai.

A javasolt időbeli korlátozás betartása esetén csökkenthető a mederben a fiatal halivadékok érintettsége, hiszen idősebb korban jobban képesek elkerülni a veszélyforrásokat.

A középvízi meder keresztmetszetének 1/2-én a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldal mentén érintetlenül maradó üledék, ill. hínárnövényzet és emerz mocsári makrovegetáció menedéket nyújt az érintett életközösséget alkotó fajpopulációk legalább 50%-ának, melyek így túlélnek a kivitelezési munkálatokat és azt követően várhatóan 3-4 vegetációs perióduson belül teljesen rekolonizálják a kisvízi medret. A meder felében maradó laza üledék biztosítja, hogy a jelölő mocsári teknős (*Emys orbicularis*) számára legyen megfelelő telelőhely.

A középvízi meder szegélyében növekvő idős fák árnyékoló hatásukkal megbontják a mocsári növényzet folytonosságát, teret engedve nyílt vízfelületek kialakulásának. A meder szegélyében növekvő idős, odvas fák a gyökérzetükkel és a gyökérzetük között kialakítható üregekkel jó rejtőzködési lehetőséget biztosítanak számos állatfaj, például a jelölő vidra (*Lutra lutra*) számára. A fák vízbe lógó gyökérzete több halfaj számára jelent megfelelő ívőhelyet és búvóhelyet, mint például a jelölő vágó csík (*Cobitis taenia*).

Az idegenhonos halfajok előretörésével a víztest halállományának természetessége csökken, a víztest ökológiai minőségi állapota az adott víztest referencia állapotához viszonyítva kedvezőtlen irányba változik. Az idegenhonos halfajok a legtöbb esetben igen erős kompetíciós képességgel bíró, széles toleranciaspektrumú fajok, melyek megjelenése és állományainak megerősödése a legtöbb esetben őshonos halfajok visszaszorulását, állományaik egyedsűrűségének csökkenését vonja maga után.

A vízügyi helyreállító-kotrások időszakosan a partszegélyek nádasait károsíthatják, állapotukat leronthatják (Lásd a Natura 2000 élőhely-térképezés adatait). A nádasok esetleges aratására vonatkozó szabályozás az élőhely károsításának az elkerülését szolgálja. A Kurca szélesebb mederrészein, öblözeteiben a nádasok háborítatlanságának megőrzése javasolt a Natura 2000 terület kijelölésének alapját képező fajok (vöröshasú unka (*Bombina bombina*) mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és közönséges vidra (*Lutra lutra*) élőhelyének védelme érdekében. Ezért a fenti természeti a vízügyi kotrások során törekedni kell az összefüggő partszegélyi nádasok fenntartására. A nádasok területén történő zagyelhelyezés a fentebb kifejtett indok miatt szintén kerülendő.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Itt foglaltuk össze a Kurcát kísérő fás társulásokat. Puhafás pionír és tájidegen fafajokkal elegyes jellegű erdők, valamint őshonos fajú facsoportok, fasorok, valamint nem őshonos fafajok alkotta spontán erdősülések és facsoportok. Egyetlen kicsi állományt (öreg botolófűzes) minősítettünk puhafás ligeterdőnek. A kezelési egység területén üzemtervezett erdők nem találhatóak, azaz az Országos Erdészeti Adattárban nincsenek nyilvántartva. Így a kezelési egységbe tartozó erdős területek fásításoknak minősülnek. A kezelési egység kiterjedése 29 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: puhafás ligeterdők (J4), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegű vagy pionír erdők (RB), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*) (nem jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Elérendő a meglévő erdősávok, fasorok fajkészletének a tájra jellemző erdőtípusra jellemzővé alakítása. A tájidegen fafajok alkotta erdősávok és fasorok esetében a tájidegen fa- és cserjefajok letermelését, majd ezek sarjainak, magoncainak a visszaszorítását javasoljuk megvalósítani. Hosszú távú cél a talaj és vízháztartási viszonyok figyelembevételével a tájra jellemző potenciális természetes erdő típusok feltjainak felnevelése. Fontos a természetes erdősülések segítése, különösen a nem rég történt mederkotrások során kialakított kotrópályák és új partszegélyek területén, az idegenhonos fajok szelekciójával. Az előírás-javaslatok között erdőkre vonatkozókat is megadtunk, ezeket a fasorokra kell vonatkoztatni

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

(a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek érvényben kötelezően betartandó gazdálkodási előírások.

A kezelési egységben található erdők nem üzemtervezettek

(b) Önkéntesen vállalható előírások

- Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete. (E19)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal. (E51)
- Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása. (E52)
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Az idegenhonos fasorok lecserélését őshonosakra szerkezetátalakításnak értékeljük, így ez élőhelyrekonstrukciós jellegű javaslat. Célállományként hazai nyárok, hazai fűzek, kocsányos tölgy, magyar kőris és mezei juhar is szóba jöhet.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Az élőhelyi felmérések alapján, a területen található erdősávok, fasorok nagy része sem szerkezetében, sem fajkészletében nem mondható természetszerűnek. Ezeknek a tájra jellemző típusokká történő átalakítása, növelné a Natura 2000 terület természetességét. Növelhető lenne a közösségi jelentőségű enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) élőhely kiterjedése.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Ősi fajtájú, gyepes vagy erdősödő, extenzíven művelt kisüzemi gyümölcsösök és csekély kiterjedésben szántóföldek. A szántók elszántásokkal keletkeztek. A kisüzemi gyümölcsösök fasor jellegűek, spontán felnőtt félvad fajtákból állnak. A kezelési egység kiterjedése 1,9 ha, néhány keskeny foltból áll.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök (P7), extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8), egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

(a) Kötelező előírások és korlátozások

Az 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről rendelkezéseit szükséges figyelembe venni.

(b) Önkéntesen vállalható előírások

- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- Élőhelyrekonstrukció. (GY118)
- Szántó vizes élőhelylé alakítása spontán gyepesedéssel. (SZ51)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Az extenzív és kisüzemi gyümölcsösök megőrzése a hagyományos fajták fennmaradása miatt javasolt. A szántóföldi kultúrák, elszántásokból származnak. Eredeti művelési águk kivett (Kurca folyó) és mindössze két helyen, a Szegvár 0597/a hrsz alatt (0594/7 szántó művelési ágú ingatlan mellett) található. Az élőhelykezelés keretében a szántók spontán felhagyását és azt követően a megjelenő inváziós növények (fásszárúak és lágyszárúak) visszaszorítását (sokkoló, virágzásban történő kaszálás alkalmazása mellett) javasoljuk.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatokat nem teszünk.

(6) *Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok*

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk.

(7) *Kezelési javaslatok indoklása*

Az extenzív és kisüzemi gyümölcsösök fenntartása és hasznosításuk feléléstése a hagyományos fajták fennmaradásához és az ehhez kapcsolódó felhasználási ismeretek megőrzéséhez is szükséges - Az elszántásból származó szántók vizes élőhelyé alakítása a az említett élőhelytípus tervezési területen belüli kiterjedésének növelését célozza meg. A felhagyást követően az inváziós növények visszaszorítása terjedésük megakadályozása miatt javasolt.

KE-4 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* Burkolt utak és földutak

(2) *Érintettség vizsgálata*

- élőhelyek: út- és vasúthálózat (U11)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) *Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok*

a) *Kötelező előírások és korlátozások*

A kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek érvényben kötelezően betartandó gazdálkodási előírások.

b) *Önkéntesen vállalható előírások*

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

(4) *Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok*

Az ingatlan nyilvántartásba vett földút esetében fontos annak folyamatos karbantartása, hogy az útelhagyásos gyepek megakadályozhatók legyenek.

(5) *Kezelési javaslatok indoklása*

Az ingatlan nyilvántartásba vett földutak karbantartásával és mezsgyéik kezelésével az útelhagyásos gyepek mértéke és az invazív növényfajok terjedése csökkenthető.

KE-5 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* Gyepsávok. Leginkább földutak mentén futó keskeny szegélyek. Összes kiterjedésük 4,5 ha. Mindegyik gyepfolt a Kurca kivett művelési ágú ingatlanain található. A keskeny gyepsávok és töredékes gyepek nem kezelhetők a gyepegazdálkodás klasszikus módszereivel.

(2) *Érintettség vizsgálata*

- élőhelyek: jellegtelen üde gyepek (OB)

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Gyepek esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Korm. rend előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező. (GY105)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Nem adunk meg élőhely-rekonstrukciós javaslatokat.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatokat nem teszünk.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A gyepfoltok fenntartása megfelelő kezelés mellett valósítható meg. Az évente elvégzett tisztító kaszálás megakadályozza az inváziós fajok terjedését.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a KE-1, KE-2, KE-3 kezelési egységekben, a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva jelennek meg az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé: KE-1: a javasolt intézkedések a vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), balin (*Aspius aspius*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), közönséges vidra (*Lutra lutra*) jelölő fajok állományaira nézve pozitív hatásúak lesznek.

A jelölő szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) és balin (*Aspius aspius*) állományának fennmaradása érdekében továbbá vizsgálni kell a műtárgyak mellett tájba illesztett, természetszerű hallépcsők, halcsatornák kialakításának lehetőségét.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10 évente.

A jelölő halfajok monitorozására taxonokra kidolgozott módszerek indokoltak, a közösségi szintű, NBmR-ben használt módszertan csak részben elégíti ki ezen fajok populációinak a méretéről szükséges információhiányt.

Balin (*Aspius aspius*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*), vágó csík (*Cobitis taenia*): Elsősorban csónakból litorális zónában nappali időszakban elektromos halászgéppel végzett adatgyűjtés, legalább két eltérő aspektusban.

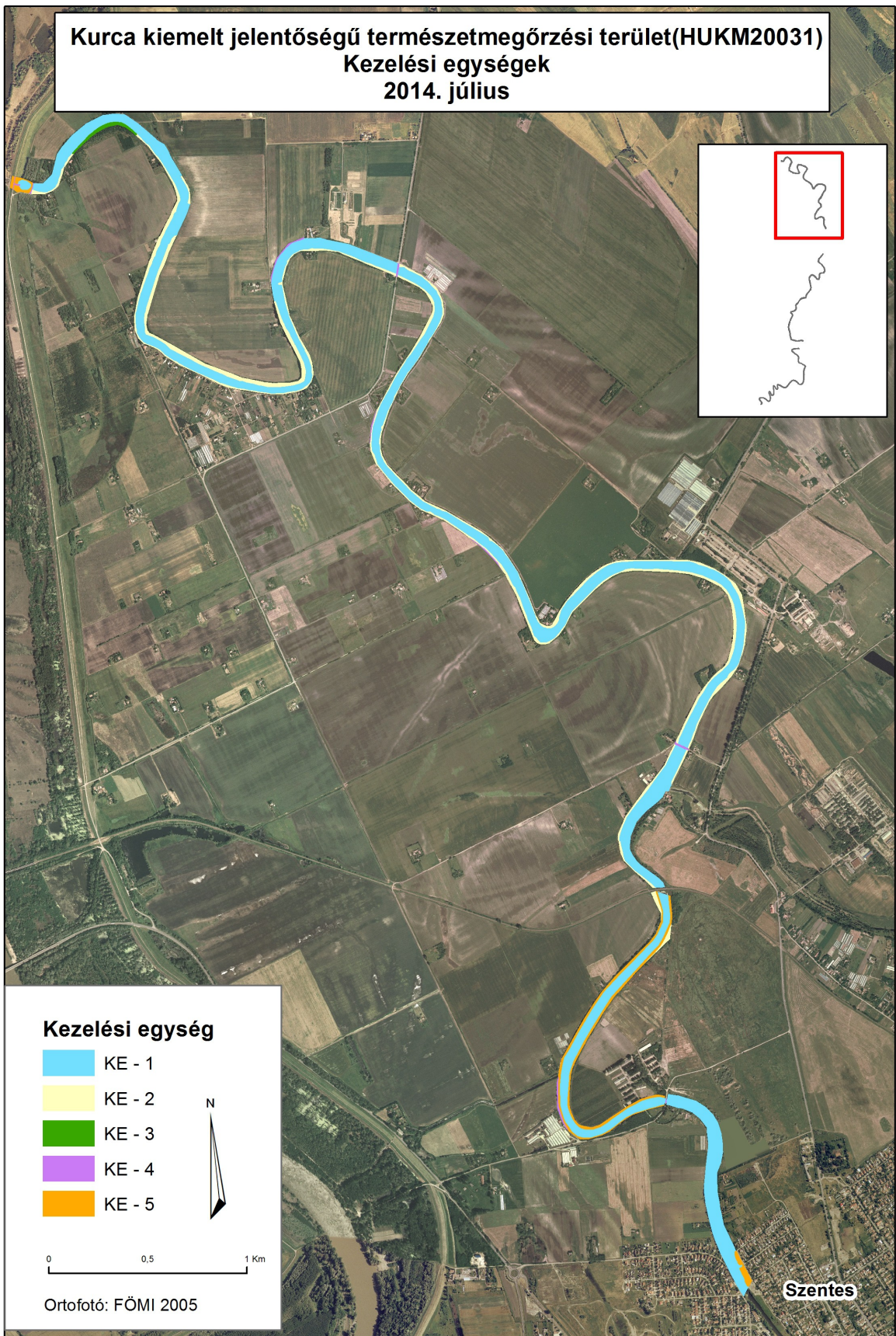
Réti csík (*Misgurnus fossilis*): A korábban és jelenleg ismert, valamint a potenciálisan figyelembe vehető élőhelyek elektromos halászgéppel történő monitorozása tavaszi és őszi időszakban.

A területen előforduló közösségi jelentőségű kételtű- és hüllőfajok (vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományait NBmR protokoll szerint javasolt monitorozni, 10 évente.

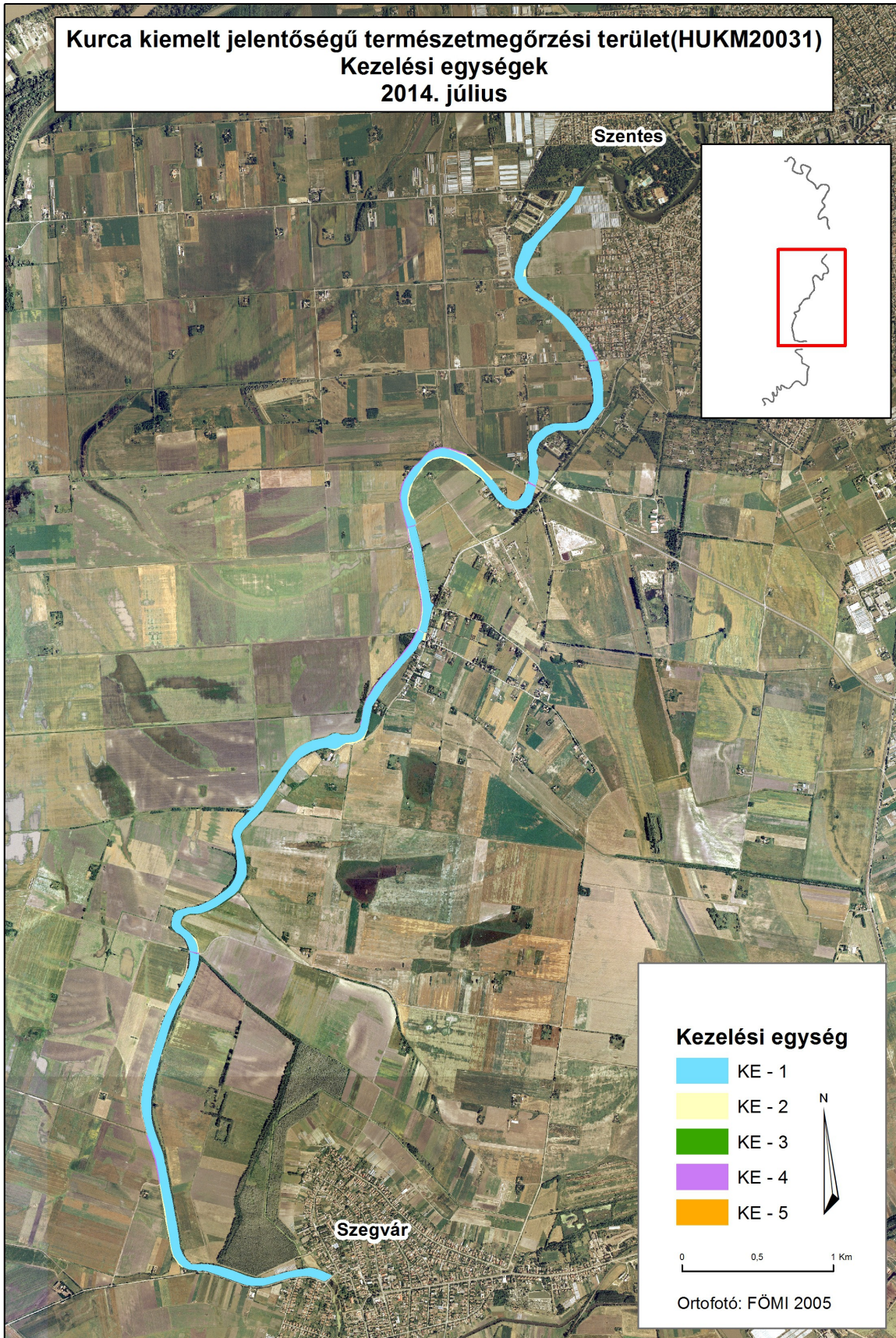
A közönséges vidra (*Lutra lutra*) monitorozásának ismétlése indokolt 10 évente, a vizsgált, életnyomok szempontjából potenciális jelölőhelyek újbóli ellenőrzése jelezheti a faj állománytendenciáját a területen.

3.2.5. Mellékletek

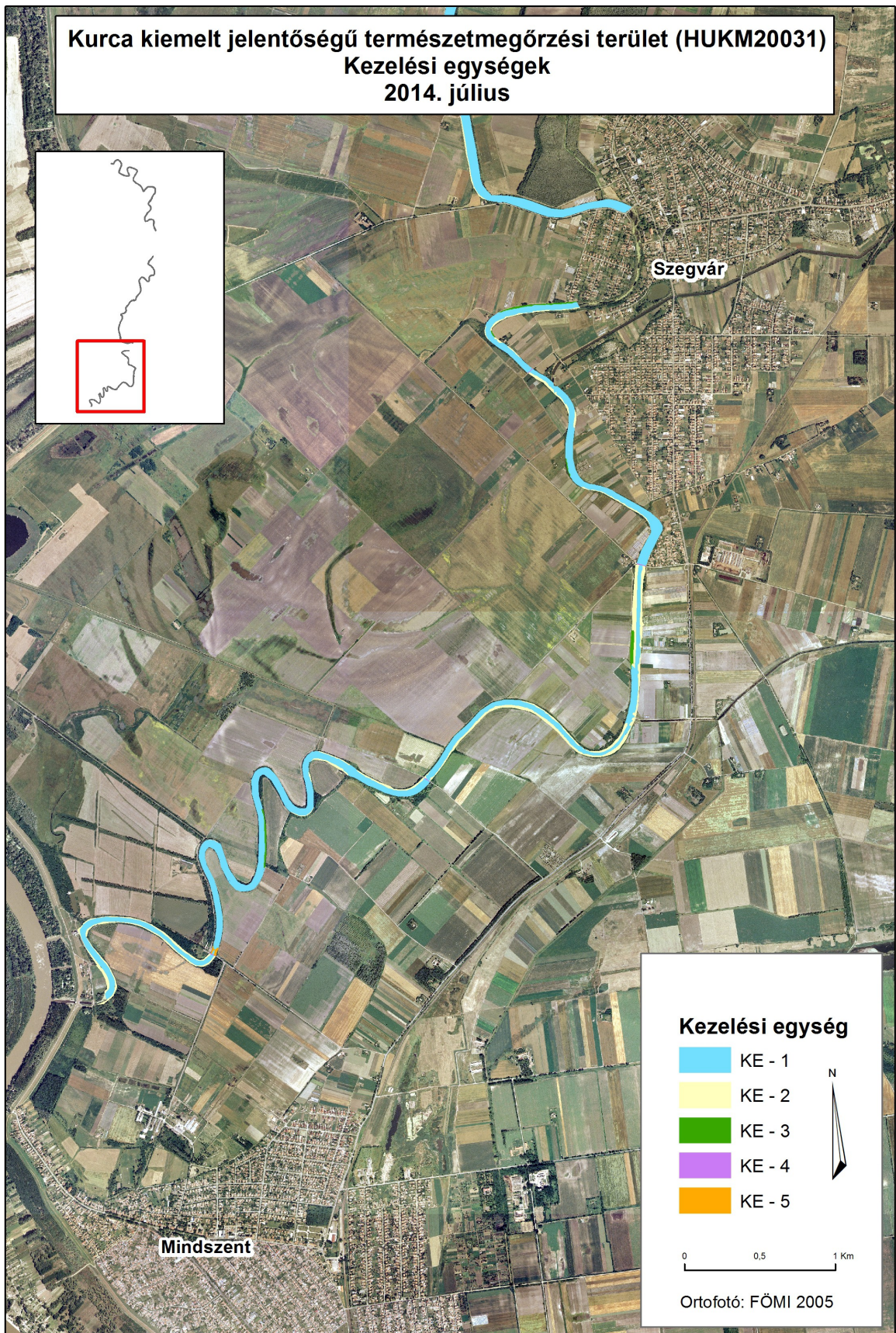
A területet hossza miatt papír alapon nagyléptékű térképeken mutatjuk be, 1:5000 -1:10000 méretarányú térképek elektronikus formátumban érhetőek el

A tervezési terület kezelési egységei 1.

A tervezési terület kezelési egységei 2.

A tervezési terület kezelési egységei 3.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a terület tényleges hasznosítási módjaira, jellemzően a különböző művelési ágakra kerülnek meghatározásra. Ezek az összes, adott területhasználati móddal (művelési ággal) érintett kezelési egységre vonatkoznak (KE1-6).

A kezelési javaslatok megvalósítása során az alábbi fontosabb körülményeket kell figyelembe venni:

- A tervezési terület nem fed át védett természeti területtel, így természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik rá.
- A terület a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv Tisza részvízyűjtőjéhez, annak a 2-19 Kurca alegységéhez tartozik.
- A terület az Országos Ökológiai Hálózat ökológiai folyosó övezetével (NÖH) 100 %-os átfedésben van.
- A terület nem tartozik a Magas Természeti Értékű Területek hálózatába.
- A terület szinte teljes egésze vízgazdálkodási tulajdonban (mint az állami tulajdon egyik alrendszere) van.
- Művelési ágak közül a művelésből kivett területek döntő arányban vannak jelen (83 %), 14 % nádas található még, illetve 3 % erdő – de az nem üzemtervezett, így a területen nem található üzemtervezett erdő. Gyepként való hasznosítás nem történik a területen.
- Figyelembe kell venni az élővíz medrét, annak parti sávját és kapcsolódó partmenti részeit (jellemzően művelésből kivett művelési ágban nyilvántartva).

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A tervezési területen nem vesznek igénybe területalapú agrártámogatást a gazdálkodók – döntően az állam (terepbejárás, interjúk, gazdafórum alapján, de pontos adatok nem állnak rendelkezésre).

A területen a nádas művelési ágú részek esetében volt lehetőség agrár-környezetgazdálkodási célprogramban (nádgazdálkodási) részt venni 2009-2014 között.

A tervezési terület kezelése szempontjából legjelentősebb hatású vizes élőhelyekhez kapcsolódó nádgazdálkodási agrár-környezetgazdálkodási célprogram 2014.08.31-el véget ér.

Fontos probléma a tervezési területen legnagyobb arányban jelenlévő művelésből kivett területek hátrányos megkülönböztetése, kizárása az agrár-támogatási rendszerekben, pl. az agrár-környezetgazdálkodási célprogramokban, jelen esetben a vizes élőhelyekhez kötődő célprogramoknál.

A területen nem folyik üzemtervezett erdőgazdálkodás, így az azzal kapcsolatos támogatások sem jelentek meg.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A tervezési területnél a szomszédos, érintkező szántó, gyep és erdő területeken folytatott gazdálkodás is jelentős hatással van az élőhelyek-fajok veszélyeztetettségére.

A 2014.08.31-el lezáruló 2009-2014 agrár-környezetgazdálkodási támogatások folytatását jelentő,

következő agrár-környezetgazdálkodási programot minél előbb javasolt elindítani, benne a vizes élőhelyekhez köthető kifizetésekkel.

Ki kell emelni a vízfolyásokat, azok árterületét érintő jövőbeli agrártámogatási-kifizetési programok bevezetésének fontosságát, amihez alapot ad a jelenlegi MEPAR lehatárolás, illetve a Víz Keretirányelvvel való kapcsolat is.

A kezelési egységek (KE1-5) szempontjából fontos a következő javaslatok megjelenítése jövőbeli agrártámogatási programok intézkedéseinek és előírásainál (az érintett művelési ágakra, művelésből kivett területekre vonatkozóan):

- felszíni- és talajvizek fokozott védelme tápanyagterheléssel és vegyianyag-szennyezéssel szemben, valamint a szaporodási időszakban végzett beavatkozásoktól; itt kiemelhető a felszíni vizek partmenti pufferzónáinak megjelenítése, kapcsolódó előírásainak különálló kezelése;
- javasolt a szántóterületek kezelt parlag, még inkább gyepterület illetve vizes élőhely felé történő spontán vagy irányított átalakításának kiemelt támogatása;
- általánosságban az inváziós növényfajok visszaszorításának támogatása alapvető fontosságú;
- fentiek esetében alapfeltétel az érintett művelésből kivett területrészek beemelése a támogatható területek közé;

Fontosabb kiindulási aktuális jogszabályok:

- agrár-környezetgazdálkodási támogatások (időszak: 2009-2014, 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet és kapcsolódó rendeletei),
- nem termelő beruházások támogatása (időszak: 2009-2014, 33/2008. (III.27.) FVM rendelet),

A KE1-5 kezelési egységek által érintett egyes művelési ágakra, hasznosítási módokra javasolt agrártámogatási-kifizetési előírások lényegében átfedésben vannak az új, várhatóan 2016. elejétől bevezetendő „Vidékfejlesztési Program 2014-2020” vonatkozó, jellemzően területalapú intézkedéseivel és műveleteivel. Ezért előremutatónak tarjuk azok rövid ismertetését a következőkben:

Nem termelő beruházások támogatása mezőgazdasági területeken:

- Madárvédelmi célú eszközbeszerzések (madárbarát kaszáláshoz vadriasztó lánc beszerzése, madárvédelmi berendezések beszerzése /jellemzőn fészekodúk/)
- Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások (inváziós növényfajok visszaszorítása gyepterületeken, gyeptelepítés, sövény telepítése mezőgazdasági táblák szegélyein)

Vízgazdálkodási beruházások (területi vízvisszatartást szolgáló vízi létesítmények kialakítása, partmenti pufferzóna kialakítása)

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása – horizontális (, mezővédő fásítás kialakítása)

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (szántó, gyepterület, ültetvény, vizes élőhely, nádas; külön vízvédelmi célú szántóterületek /nitrát, erózió, belvíz, aszály, partmenti sáv/, természetkímélő gazdálkodási módszerek kiemelt földrajzi zónákban: Magas Természeti Értékű Területek, Natura 2000 területek és Víz Keretirányelv területek, választható előírásokból gazdálkodónként irányítottan/segítséggel összeállított vállalási csomagok, előírások eltérő környezeti hatása alapján súlyozva azok kifizetési értékét, belépő-alapválasztható szintezettséggel, alkalmazkodó pontozási rendszerrel)

Kompenzációs kifizetések vízgyűjtő-gazdálkodási tervekbe felvett mezőgazdasági területeken

- Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kompenzációs kifizetések (erózió- és belvíz érzékeny területek, partmenti puffersáv)

Környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítések, ideértve a hatékony vízgazdálkodást, a megújuló energia alkalmazását és a mezőgazdasági tájkép megőrzését

- Együttműködésben megvalósuló fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás ösztönzése és megvalósítása (térégi szintű, komplex tájhasználati mintaprojektek)

Jövőbeli agrártámogatási rendszert érintő, kapcsolódó javaslat:

Szaktanácsadás:

Kiemelten fontos lenne a természetkímélő gazdálkodási módszerek ismereteinek szaktanácsadókon keresztül eljuttatása a gazdálkodókhoz, egyrészt a helyi természetvédelmi szakemberek bevonásával, másrészt a jelenlegi tanácsadói állomány felkészítésével. A mostani agrárszaktanácsadási rendszert mindenképp bővíteni kellene specializált, célzottan a Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Területeken tevékenykedő szaktanácsadók egyedi hálózatával, amely természetesen integrálna a rendszerbe, annak a koordinálásával működhetne.

Ezen szaktanácsadók kiválasztásában, felkészítésében és rendszeres magas szintű képzésében illetve szakmai háttéranyagokkal történő ellátásában részt kellene vennie az összes nemzeti park igazgatóságnak, a természetvédelmi tudásbázisoknak és kutatóhelyeknek (pl. MTA Ökológiai Kutatóközpont, egyetemi tanszékek), és a gyakorlati gazdálkodást is folytató természetvédelmi civil szervezeteknek. Ezen feladatokra pl. támogatott innovációs projekteket is lehetne fejleszteni a 2014-2020 Vidékfejlesztési Programon belül, vagy a KEHOP-on belül mint konstrukciót megjeleníteni és pályázati forrást nyújtani rá.

A szaktanácsadáshoz kapcsolódva fontos szerepe lehet a bemutató üzemeknek, amennyiben sikerül elegendő számú, példamutató természetkímélő gazdálkodást folytató nyitott gazdaságot bevonni a hálózatba, szerencsés esetben földrajzilag is lefedve a fontosabb élőhelytípusokat, tájegységeket. A nemzeti park igazgatóságok gazdálkodást folytató egységei az eddigiekhez hasonlóan ebben is úttörő szerepet vállalhatnak.

Ezen Natura 2000 fenntartási tervek előzőeket is segíthetik, pl. a területi szaktanácsadók felkészítését és terepi tanácsadói munkájukat, az agrártámogatási/vidékfejlesztési programokban résztvevő gazdálkodók felkészítését és ellenőrzéseit.

3.3.2. Pályázatok

Jelenlegi pályázatok

A tervezési területen jelenleg nincs olyan futó pályázat, amely meghatározóan érintené a kezelési egységek jelölő élőhelyeit vagy fajait, azok jelenlegi és tervezett kezeléseit.

Tervezett pályázatok

A tervezési területre vonatkozóan, annak célzott kezelésre jelenleg nem terveznek külön pályázatot.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területhez kapcsolódóan nincs egyéb javasolt eszköz a kezelési javaslatok megvalósításához.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

3.4.1.1. Érintettek elektronikus levélben történő megkeresése és tájékoztatása

A kommunikációs tervben meghatározott legfontosabb érintettekről a tervezési terület figyelembe vételével, célzott legyűjtéssel címlista került összeállításra. A megkeresett érintettek csoportjainak felsorolását a 3.4.2. *Kommunikáció címzettjei* című fejezet tartalmazza.

A címlista alapján a legfontosabb érintettek első körben elektronikus levélben kaptak tájékoztatást a tervezés elindulásáról és céljáról, a tervezés résztvevőiről, a tervről történő tájékozódási és a bekapcsolódási, véleményezési lehetőségekről. Az elektronikus levél tartalmazta a fő tájékozódási és véleményezési lehetőségként megadott honlap címét és egy közvetlen véleményezési email-címet, valamint mellékletként a tervezésről szóló tájékoztató dokumentumot is.

Második körben a legfontosabb érintettek elektronikus levélben figyelemfelhívást és tájékoztatást kaptak a terület fenntartási tervével kapcsolatban megtartandó gazdafórumról, annak pontos helyszínéről és időpontjáról, felkérve a címzetteket a részvételre, hogy véleményüket szóbeli formában is elmondhassák. A levél megerősítésként újból tartalmazta az egyéb, írásbeli véleményezési lehetőségek felsorolását is.

3.4.1.2. Honlap és email-cím

A tervezés információi (tervezésről és tervezőkről tájékoztatás, terv megismerési és letöltési lehetősége) minden érdeklődő számára szabadon hozzáférhető módon, kifejezetten a fenntartási tervvel kapcsolatos kommunikáció céljára kialakított www.respect.hu/natura weboldalon jelentek meg. Ezen a honlapon lehetőség van közvetlen hozzászólási felületen is írásbeli véleményeket, javaslatokat eljuttatni a tervezésben résztvevők felé.

A honlap hozzászólási felületét kiegészítően egy külön, kifejezetten a fenntartási terv véleményezésére létrehozott email-cím is rendelkezésre állt az érintettek számára, hogy írásbeli hozzászólásukkal, javaslatukkal részt vehessenek a tervezés folyamatában (natura@respect.hu).

3.4.1.3. Sajtóközlemény és hirdetés

A tervezés megkezdéséről sajtóközlemény került kiadásra, főként a megyében érintett nyomtatott és elektronikus sajtóorgánumok részére. A sajtóközlemény röviden tartalmazott információkat a tervezés elindulásáról és céljáról, a tervezés résztvevőiről, a tervről történő tájékozódási és a bekapcsolódási, véleményezési lehetőségekről. A közlemény kiadását elsősorban internetes felületeken történő megjelenések követték.

A tervezés lényegi szakaszában, a sajtóközlemény tartalmával fizetett hirdetés jelent meg a leginkább érintett Békés megyében egy nagy példányszámú ingyenes kétheti lapban, amely számos érintetthez eljut (Csabai Mérleg, 2014. június 19., 28.000 példány), valamint a tartalma a lap internetes oldalán is megjelent (www.csabaimerleg.hu, 2014. június 5.)

3.4.1.4. Jegyzőkönyvezett terepbejárás

A tervezés lényegi szakaszában meg kívántuk ismerni a területen a legjelentősebb földhasználók ismereteit a témakörrel, szükségleteit és elvárásait. E célból terepbejárással egybekötött helyszíni interjúkat végeztünk a legfontosabb területhasználókkal. A helyszíni interjúkhoz készült egy részletes kérdéssor (bővebben a 3.4.4. *Kommunikációs melléklet* című fejezetben), ami alapján minden fontos kérdés felmerült és a kapott válaszok írásban dokumentálásra kerültek. A terepbejárásokat, helyszíni interjúkat a kommunikációs tevékenységben részt vevő Körösök Völgye Natúrpark Egyesület helyi ismeretekkel rendelkező munkatársai bonyolították le 2014. június-

augusztus hónapban (időpontok és résztvevők: 2014.06.17. 3 fő; 2014.07.24. 2 fő; 2014.08.01. 2 fő; 2014.08.04. 2 fő). Az elhangzottakról a helyszínen interjú jegyzőkönyv készült.

A helyszíni személyes interjúk alanyait az érintettek elemzését követően választottuk ki: a jelentősebb földtulajdonosokat, a természetvédelmi örök által javasolt vezető gazdálkodókat, a nagyobb hatással lévő területhasználókat, a szabályozó és hasznosító szervezetek kerestük meg. A kapott információk jól felhasználhatónak bizonyultak a szakmai tervezés során, főként a kezelési javaslatok megfogalmazásánál.

3.4.1.5. Gazdafórum

A tervezési területet érintően a fenntartási tervvel kapcsolatban gazdafórum került megrendezésre 2014. augusztus elején. A gazdafórum az érintettek széles körében került meghirdetésre, amelyet a gazdálkodók esetében a területileg illetékes falugazdászokon és önkormányzatokon keresztüli tájékoztatás is megerősített.

A megrendezett gazdafórum helyszíne: Művelődési és Ifjúsági Ház (6600 Szentes, Tóth J. u. 10-14.), és időpontja: 2014. augusztus 19., 14.00 óra. A gazdafórumon 11 fő vett részt (kitöltött jelenléti ív, fényképek). A fórumon elhangzott véleményeket, kérdéseket és válaszokat emlékeztető rögzíti.

A fórum megfelelő lehetőség a terv szélesebb körű megismerésének és a kapcsolódó véleménynyilvánítás biztosítására. Az érintett gazdálkodók, érdeklődők, döntéshozó és felügyeleti szervek számára lehetőség nyílt a fenntartási terv részleteinek megismerésére, a tervezett intézkedések okainak és összefüggéseinek megértésére, illetve a szóbeli vélemények és javaslatok közvetlen tervezők felé történő megfogalmazására. A fórumon a fenntartási tervről a tervező BioAqua Pro Kft. szakértői és megbízottjai, illetve a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai adtak tájékoztatást, illetve válaszoltak a kérdésekre és fogadták a hozzászólásokat, javaslatokat – amelyek írásos emlékeztetőben kerültek rögzítésre.

3.4.1.6. Önkormányzati közzététel

A fenntartási terv önkormányzati közzététele a tervezési terület közigazgatási határok alapján érintett összes településének önkormányzatánál, az illetékes polgármesteri hivatalokban történt, lehetőség szerint kifüggesztés útján, illetve kiegészítésként helyi újságban vagy települési honlapon történő híradás révén.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeit a támogatási rendelet, illetve a korábbi tervezési kommunikációs projektek tapasztalatai alapján a következőkben határoztuk meg.

A fenntartási tervben előírtak végrehajtásában érintettek:

- érintett földhasználók, gazdálkodók
- érintett ingatlanulajdonosok, vagyonkezelők
- területileg illetékes területi államigazgatási szervek
- érintett önkormányzatok
- érintett vízgazdálkodási társulatok
- érintett vadgazdálkodási szervek
- érintett vizeken a halászati jogok jogosultjai

A fenntartási tervezés eredményeit felhasználó szakmai szervezetek:

- területileg illetékes falugazdászok és agrár szaktanácsadók
- területileg illetékes agrárgazdasági kamara, gazdálkodói szakmai szövetségek és más

- o gazdálkodói érdekképviseleti szervek az érintett ágazatokban
- o térségi szakterületi, környezetvédelmi és természetvédelmi társadalmi szervezetek
- o területileg illetékes területi államigazgatási szervek

Az önkormányzatok, államigazgatási szervek, a területen működő civil és érdekképviseleti szervek elérhetőségei gyűjtés alapján rendelkezésre álltak. A területen érintett földtulajdonosok és vagyongazdálkodók megkeresése érdekében átnéztük a legfrissebb földhivatali adatokat. A földhivatali adatbázis másrészt segítette a legfontosabb, meghatározó véleménnyel rendelkező nagyobb gazdálkodók kiválasztásában is, amelyhez javaslataikkal segítséget nyújtottak a helyi terepi ismeretekkel rendelkező területileg illetékes Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrői is.

A tájékoztató elektronikus leveleket a következő, a tervezési területen érintett célcsoportok kapták meg:

- o közigazgatási határukkal érintett települési önkormányzatok (polgármesteri hivatalok: polgármester, jegyző): Mindszent, Szegvár, Szentés
- o Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei főfalugazdásza és az érintett településeken illetékes falugazdászok; rajtuk keresztül a települések gazdálkodói, földhasználói
- o a tervezési területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek: Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség, Nemzeti Környezetügyi Intézet Alsó-Tisza-vidéki Kirendeltség, Csongrád Megyei Kormányhivatal, Csongrád Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága, Csongrád Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága, Csongrád Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága, Csongrád Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Csongrád Megyei Kirendeltsége, Magyar Államkincstár Csongrád Megyei Igazgatóság, Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- o érintett Vízgazdálkodási Társulatok, Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság
- o Dél-Alföldi Erdészeti Zrt. (DALERD)
- o megyei Horgász Egyesületek Szövetsége
- o Országos Magyar Vadászkamara megyei Területi Szervezete
- o Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete
- o érintett LEADER Helyi Akciócsoportok
- o Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat megyei referense

Jegyzőkönyvezett terepbejárások, interjúk célcsoportjai:

Személyes megkeresésre, jegyzőkönyvezett terepbejárásra a jelentősebb nagyságú területen gazdálkodó, meghatározó területhasználók (akik legtöbb esetben földtulajdonosok is), a területi természetvédelmi őrök javaslataival megerősített helyi gazdálkodók esetében került sor.

A listát érintett Vízügyi Igazgatóságokkal és Vízgazdálkodási Társulatokkal, ágazati érdekképviseletekkel (Agrárgazdasági Kamara, Vadászkamara), területeket hasznosító szakmai szervezettel (Horgász Szövetség) és erdészettel (DALERD) egészítettük ki.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Lezajlott egyeztetések:

Fontosabb hozzászólások, kérdések és válaszok összefoglalása:

Gazdafórum: Művelődési és Ifjúsági Ház (6600 Szentes, Tóth J. u. 10-14.), 2014. augusztus 19., 14.00 óra

Hozzászólók: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatóság, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara falugazdász

Területkezelői, gazdálkodói, hatósági interjúk: Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, Csongrád Megyei Vadászkamara, Szentesi Vadásztársaság, DALERD ZRt.

Önkormányzati kifüggesztésekre érkezett hozzászólások: -

Honlapon (www.respect.hu/natura) és emailen (natura@respect.hu) érkezett hozzászólások: Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság Kurca véleménye, Szentes Város Önkormányzata

Fontosabb kérdések, hozzászólások:

NÉBIH Erdészeti Igazgatóság kérdései:

1. Miért kell olyan előírást betenni az anyagba, amellyel érintett faj nem is él az adott területen? Ha nincsenek jelölő fajok, akkor miért kell erőltetni a védelmüket? Feleslegesen ne kerüljenek be előírások.

Válasz: mérlegelés után a tervekészítő kivette a fenntartási tervből a kérdéses előírás-sorokat.

2. A bokorfűzek, mint szegélyvegetáció nincsenek jelen a Kurca mentén, pedig kívánatos élőhelyek lehetnének.

Válasz: a bokorfűzesekkel kapcsolatos vélemény a terv folyamatos fejlesztése során a gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok közé beépítésre került a „Partkezelés” címszó alá.

NAK falugazdász kérdései:

1. Az agrár-környezetgazdálkodási támogatásokkal kapcsolatban lesz-e új információ, előrelépés szeptemberben?

Válasz: Erről egyelőre nincs pontos információ.

2. Az önkéntes vállalások között vannak olyanok, amelyek jogszabályi kötelezettség van ettől függetlenül is, ez ellentmondás.

Válasz: megadott listából lehetett választani a javaslatokat, ahol egyes esetekben nem szerepelt, hogy az adott tevékenységet jogszabály tiltja.

Szentesi Közös Önkormányzati Hivatal észrevételei:

1. Fontos foglalkozni a Kurca-part mentén lévő állattartó telepek gazdálkodásával, a parton lévő ingatlanok turisztikai célból való hasznosítási lehetőségeivel (szállás, kerékpárút, tanösvény, madármegfigyelés, csónakkikötők), közel eső lakóövezetek problémáival, a halgazdálkodás lehetséges módozataival, illetve az erdőtelepítés tervezésénél az őshonos fafajok soronkénti elegyítését javasoljuk.

Válasz: A tervekészítő a KE-1 kezelési egység esetében – mely a Kurca vízteret és középvízi medrét jelenti – a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” közé beépítette a „Terhelések csökkentése” kezelési javaslatot, melyben szerepel, hogy jelentős, megoldandó feladat a mezőgazdasági (ide tartoznak például a Kurca-part mentén elhelyezkedő állattartó telepek), az ipari és kommunális szennyezések és terhelések minimalizálása. A tervekészítő véleménye szerint a Kurca-parton fekvő ingatlanok turisztikai hasznosítási lehetőségeinek elemzése, ill. a parthoz közel

eső lakóövezetek problémáinak megoldási lehetőségei nem feltétlenül kell, hogy részét képezzék a készülő Natura 2000 fenntartási tervek. Az egyes kezelési egységekhez megfogalmazott kezelési javaslatok között nem szerepel egyértelműen a turisztikai hasznosítás visszaszorítására vagy tiltására vonatkozó javaslat, ebből következően a fenntartási terv a jelenlegi formájában nem zárja ki a turisztikai fejlesztések megvalósítását. A tervekészítő véleménye szerint a természeti értékek bemutatását célzó tanösvény létesítésének és üzemeltetésének, csónaktúrák szervezésének vagy a madarak megfigyelésére lehetőséget biztosító lesek, vagy betekintők létesítésének és fenntartásának a természetvédelmi kezelővel egyeztetve lenne létjogosultsága, különösen a Kurca belterületi szakaszain. A Kurca Natura 2000 terület fekvéséből és alakjából következően számottevő kiterjedésű erdőállományok nem találhatók a területén. Számottevő erdőtelepítésre az elmondottak miatt nincs is reális lehetőség. Ebből következően az erdőtelepítésre vonatkozó önkéntesen vállalható kezelési előírás javaslatot a tervekészítő kivette a tervből. A fásszárú növényzet dominanciájával jellemezhető élőhelyeket tömörítő KE-2 kezelési egységgel kapcsolatban főleg olyan kezelési előírás-javaslatok lettek megfogalmazva, melyek arra irányulnak, hogy a nem őshonos fajú egyedeket folyamatosan őshonos a termőhelyi adottságoknak megfelelő fajok egyedeire cseréljék le. Természetvédelmi és ökológiai szempontból még a Kurcára jellemző vékony fasor jellegű vagy legfeljebb vékony erdősáv jellegű fásszárú növényzet dominálta élőhelyek esetében is kedvezőbb, ha soron belül is elegyes állományok alkotják, különböző növekedési intenzitású, ill. lombszerkezetű fajok elegyítésével. Ilyen módon mindenképpen egy változatosabb élőhelyet kapunk. Ezért a tervekészítő az Önkormányzat erre irányuló javaslatát nem építette bele a tervbe a megadott formában. Ugyanakkor a tervben szereplő kezelési előírás-javaslatok például belterületi szakaszokon nem zárják ki, hogy őshonos fajok soronkénti elegyítésével valósuljon meg az idegenhonos fajok lecserélése. A tervekészítő a KE-1 kezelési egység esetében – mely a Kurca vízteret és középvízi medrét jelenti – a „Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok” közé beépítette a halgazdálkodást érintő természetvédelmi szempontból a jelölő halfajok állományai miatt kifejezetten fontos „Haltelepítés”-re vonatkozó kezelési javaslatot a következő formában: „A Kurca teljes hosszában horgászati hasznosítás alatt áll. Javasoljuk a halgazdálkodási törvény előírásaival összhangban az idegenhonos halfajok telepítésének teljes mellőzését, ill. az idegenhonos halfajok meglévő, ill. spontán terjedő állományainak lehetőség szerinti visszaszorítását”. A halgazdálkodás részleteivel és módozataival a fenntartási terv nem foglalkozik, a tervekészítő véleménye szerint ezeket a kérdéseket részleteiben az érvényben lévő halgazdálkodási tervnek kell tartalmaznia.

Az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság véleménye:

1. A vízügyi kezelő megfogalmazta véleményét a vizek kártételei elleni védekezést biztosító jogszabályok figyelembe vételéről, a vízborítás elvezetésével és a nádaratás korlátozásával kapcsolatban.

Válasz: a megalapozó dokumentáció vízgazdálkodás fejezetébe a jogszabályi környezet egyes részei beépültek.

2. Az ATIVIZIG jelezte, hogy a belvízelvezető csatornahálózathoz tartozó vízfolyások, csatornaszakaszok fő feladata az érkező káros vizek továbbvezetése és a vízügyi kezelő feladata, hogy a csatornahálózat elemeit olyan állapotban tartsa, hogy ennek a fő feladatnak meg tudjanak felelni. A közbenső csatornaszakaszok nem függetleníthetők a levezető rendszer többi elemétől. A vízvisszatartás, vízmegtartás koncepcionális tervezése során nagyon fontos szempont, hogy a vízvisszatartás milyen szinten valósul meg, csatornamederben történő tározásról van szó, vagy a meder menti területek is előntésre kerülnek. A koncepcionális tervezés meghatározó eleme kell, hogy legyen a vízmegtartás, ill. előntés hatásainak vizsgálata. A jelenlegi, érvényes üzemeltetési engedélyek alapján történő vízelvezetési és vízkormányzási gyakorlattól eltérő vízvisszatartással, vízkormányzással járó elképzeléseket, csak a szükséges hatásvizsgálatok, műszaki tervezés és hatósági engedélyeztetés után lehet megvalósítani.

Válasz: az észrevételek beépültek a KE-1 kezelési egység „(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok” címsora alá. A tervező belefoglalmazta a javaslat szövegébe, hogy a jelenlegi vízvezetési, vízkormányzási gyakorlat módosítása, ill. az ehhez szükséges koncepcionális és részletes tervezési folyamat csak a vízügyi kezelő Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatósággal végzett egyeztetés után, a célok és a feladatok kölcsönös összehangolása alapján lehetséges.

Az ATIVIZIG továbbá értékelt a veszélyeztető tényezőket:

1. A „J02 – emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok” veszélyeztető tényezővel kapcsolatban a vízügyi kezelő megjegyezte, hogy a Kurca-főcsatornának az év kb. 95%-ában nincs természetes vízpótlása, így vízvissztartás nélkül valószínűleg kiszáradna.

Válasz: a tervekészítő a J02 veszélyeztető tényezőt törölte a fenntartási tervből.

2. Az ATIVIZIG jelzi, hogy az üledékkotrás (J02.02.01), mint veszélyeztető tényező elengedhetetlen része a fenntartási munkáknak. A HUSRB/1203/121/237 azonosítójú projekt során végzett monitoring tapasztalatokra alapján a vízügyi kezelő szerint a kotás előtt a halak a felsőbb bögékbe vándorolnak.

Válasz: a tervekészítő tudomásul veszi a vízügyi kezelő véleményét, de a terv készítéséhez kapcsolódóan aktuálisan végzett felmérések tapasztalatai alapján – miszerint a kotort szakaszokon a korábbi kotrás előtti állapothoz képest töredékére csökkent például a szivárványos ökle állománysűrűsége – nem vette ki a veszélyeztető tényezők köréből, mivel a tervekészítő véleménye szerint a veszélyeztetés ténye fennáll.

3. Kritizálja a feliszapolódás veszélyeztető tényezőként való szerepeltetését.

Válasz: a tervekészítő mérlegelés után kivette a K01.02. tényezőt a tervből.

4. Az ATIVIZIG továbbá a KE-2 kezelési egységgel kapcsolatban tételesen felsorolta azt a 8 önkéntesen vállalható előírás-javaslatot, amelyek korlátoznák az alapfeladataik ellátását.

Válasz: A kezelési egységek időközben formálódtak a tervben. A KE-2 összevonásra került a KE-1-el, de a korábban a KE-2 esetében megjelölt 8 önkéntesen vállalható kezelési javaslat megmaradt, csak az érintett területekkel együtt KE-1 kezelési egységhez került. Ezeket a kezelési javaslatokat a tervekészítő benne hagyta az anyagban, mivel a javaslatok nem kötelező érvényűek, így a vízügyi kezelővel egyeztetve el lehet dönteni, hogy mely területekre korlátozva, milyen feltételekkel lehetséges esetleg az érintett kezelési javaslatokat megvalósítása oly módon, hogy a vízügyi kezelő kötelező feladatainak ellátását ne akadályozza meg.